



# סיכום ספירת הציפורים 2024

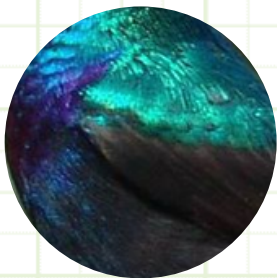


Photo: Yeray Seminario



## תודה רבה לכל המשתתפים בספירת הציפורים השנתית!

ספירת הציפורים השנתית היא מיזם ניטור ארוך טווח שעוקב אחר שינויים באוכלוסיות ציפורים ביישובים. הספירה מתקיימת בישראל מאז 2006, בשיתוף פעולה של המרכז לטיפוח ציפורי הבר בחצר הבית, החברה להגנת הטבע, מקום מפגש והמרכז הישראלי למדע אזרחי שבמוזיאון הטבע ע"ש שטיינהרדט, באוניברסיטת תל אביב. זהו מיזם של מדע אזרחי בו שותפים אתם - מתנדבים מכל הארץ שעורכים תצפיות, סופרים, מדווחים ומספקים מידע על שינויים ומגמות באוכלוסיות הציפורים בקרבת משכנות אדם.



# סיכום ספירת הציפורים

## 2024 בינואר 15-31

"אני חושב שהחוויה המשמעותית, זה שאחרי שביצעתי ספירה אחת, פתאום, בכל מקום שאני נמצא, בעיר או בטיול, העיניים עברו להסתכל לעצים ולשמיים ולהמשיך לחפש מינים מיוחדים של ציפורים"

"במהלך התצפיות היה לי נורא כיף אבל בעיקר מפתיע. אני מאוד אוהבת לשמוע ציפורים וזה גם עושה לי ממש טוב בלב ומרגיע באיזושהי צורה אבל אף פעם לא באמת עשיתי תצפית או ניסיתי ממש להבין כמה ציפורים ואילו ציפורים אני שומעת ורואה. ממש הופתעתי מהמשימה כי גיליתי על ציפורים שנמצאות ממש ליד הבית שלי מחוץ לחלון שבחיים לא חשבתי שיהיו שם וזה נורא שימח אותי."

**תודה שספרתם גם השנה, למרות מלחמת חרבות ברזל ועל אף הגשם!**

יציאה לטבע מוכרת כאמצעי לריפוי והחלמה ואנו מקווים שההשתתפות בספירה הקלה במקצת על הדאגה והכאב שהם מנת חלקנו כתוצאה מהמציאות של ימים אלו. הנה דוגמאות לחווית הספירה של משתתפים ששיתפו אותנו:

### אודות הסיכום

לאחר שקיבלנו את כל הדיווחים שלכם מהספירה, ניתחנו את התוצאות. אנו מחשבים את שכיחות התצפיות במינים השונים ע"י חלוקת מספר הדיווחים בהם הופיע המין בסך כל הדיווחים שהתקבלו בספירה. הניתוח מלמד מהו הסיכוי לראות מין מסוים בתצפית. השוינו את התוצאות לתוצאות משנת 2019 ואילך, משום שבשנה זו התחלנו לקבל נתונים באפליקציית eBird שדרכה ניתן לעקוב אחר דפוסי הדיווח האמיתיים. הדיווחים שנכללו בניתוח הם תצפיות שנעשו משטחי יישובים, נמשכו 5-15 דקות וכללו טווח תנועה של פחות מ-300 מטר. כתוצאה מכך ייתכנו שינויים בהשוואה לתוצאות המוצגות בדוחות הסיכום הקודמים.



1269

תצפיות דווחו

הציפור הנפוצה ביותר עורב אפור

מופיעה בכ- 62% מהתצפיות

השתתפו

421

מדווחות ומדווחים

חמש הציפורים השכיחות ביותר במבט ארצי:



הדיווחים הגיעו מ-

179

ישובים

דווחו

33,355

ציפורים

מ-155

מינים

## השפעת הגשם והמלחמה על ספירת הציפורים

השנה התקבלו 1269 דיווחים, רק מעט יותר בהשוואה ל-2023, בה התקבלו 1224 דיווחים. ציפינו לגידול משמעותי יותר במספר הדיווחים השנה אך נדמה ששני גורמים מרכזיים גרמו למיעוט התצפיות - כמויות הגשם הגדולות והמלחמה.

לפי השירות המטאורולוגי, חודש ינואר היה עתיר גשמים - כמויות הגשם היו פי 1.5 עד 2 מהמוצע לחודש בצפון הארץ ובמישור החוף. ינואר התאפיין בפרקי גשם ארוכים, וביניהם פרק גשם ארוך וחריג במשכו שהחל ב-22 בחודש. עד לתאריך זה הוגשו בממוצע 90 דיווחים ביום, ומה-23 בחודש הוגשו בממוצע רק 60 דיווחים ביום. לפי הערכותינו, אילולא הגשם היו מתקבלים כ-1530 דיווחים.

השנה התקבלו דיווחים מ-179 יישובים - לא רחוק ממספר הישובים שדיווחו בשנת 2023, אך התקבלו פחות תצפיות מהצפון ומהדרום בהשוואה לשנה שעברה.

דרום

ירידה של 38%  
2023: 142 דיווחים  
2024: 88 דיווחים

צפון

ירידה של 18%  
2023: 297 דיווחים  
2024: 243 דיווחים

לעומת זאת, באזורי המרכז והבקעה וההר חלה עלייה במספר התצפיות. יתכן שהעלייה נובעת ממעבר של מפונים לאזורים אלו. במרכז ניתן אולי לזקוף זאת לקמפיין ראוי לציון של עיריית תל אביב שבו נפרשו בעיר שלטי חוצות על מנת לעודד את התושבים להשתתף בספירה.



צילומי קמפיין של עיריית תל אביב

לפחות **133 בתי ספר וגני ילדים** השתתפו השנה בספירה (לעומת 175 בשנה שעברה) וקיבלו תעודת הוקרה על השתתפותם (מתוכם, 84 בתי ספר ו-49 גני ילדים).

## מה התחדש השנה?

גם השנה השקענו מאמצים ניכרים בחשיפה לספירה כדי להגדיל את מספר המשתתפים והמדווחים, ופותרו חומרי הדרכה חדשים.

בעקבות ניתוח תוצאות של המינים הנצפים ביותר בשנים האחרונות נבנה **מדריך חדש לציפורים נפוצות בסביבת האדם** בעברית וערבית, אליו נוספו חמישה מינים. במדריך החדש המינים מסודרים לפי מיקומם הצפוי בשטח (על הקרקע, על שיחים או על ענפי עצים).

בשנה שעברה סיפרו לנו משתתפים רבים על הקשיים שנתקלו בהם בזיהוי מיני ציפורים ובהבחנה בין מינים דומים. כדי לסייע למשתתפים, החלטנו לשים השנה דגש על זיהוי נכון והבלטה של השוני בין מינים דומים. הוספנו למדריך החדש טיפים להבחנה בין מינים דומים כמו יונה, צוצלת ותור צווארון, מיינה ושחרור ונוספים, ובנוסף הכנו חומרים בנושא:

- ארבעה **סרטוני הסבר לשימוש באפליקציית מרליון**, המסייעת בזיהוי ציפורים
- שלושה **סרטונים על ההבדלים בין מינים דומים**
- סדרת **חידונים לזיהוי ציפורים** - זיהוי מתמונות, מצלליות ומקולות.
- קומיקסים של המאירת נעה כ"ץ, המבליטים את הדומה והשונה בין מיני ציפורים

נבחרים, שפורסמו ב**קבוצת הפייסבוק של ספירת הציפורים**

מהתגובות שקיבלנו ממדווחים ניכר כי חומרי העזר החדשים סייעו מאד לביצוע תצפיות, לשימוש באפליקציות ולזיהוי ציפורים. אנו שמחים על כך מאוד ומתכוונים להמשיך ולפתח חומרים כאלו לשימושכם.

**אגדה חיה, דברו** - לכבוד הספירה הושק שיר חדש של שחר אבן צור ומוזיאון הטבע העוסק בדרור הבית.



אם השתתפתם השנה בספירת הציפורים וטרם עניתם על **סקר ההשתתפות**, נשמח מאוד אם תוכלו לענות ולספר לנו על חווית הספירה שלכם, כך נמשיך להשתפר גם לשנים הבאות.

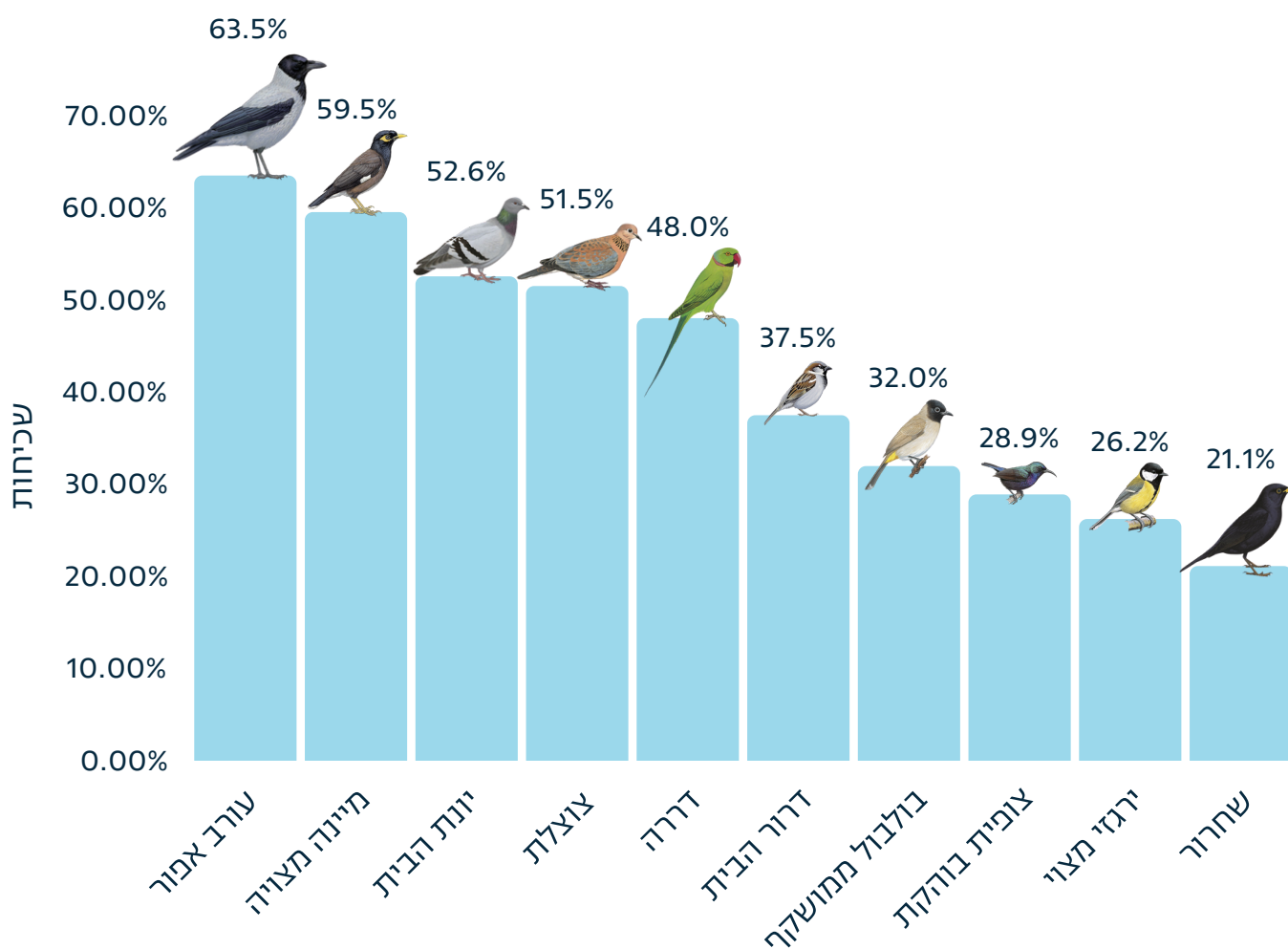
גם השנה התקיימו מספר הרצאות בזום, ונשלחו שני ניוזלטרים. לשמחתנו קבוצות הווטסאפ וקבוצת הפייסבוק שלנו גדלו משמעותית והמשתתפים שואלים שאלות, מעלים תמונות ומעשירים את עולמנו (גם אחרי הספירה) במידע ובשאלות על הציפורים שליד ביתם. תמיד אפשר **להצטרף לאחת הקבוצות!**

## תוצאות

### הציפורים השכיחות ביותר

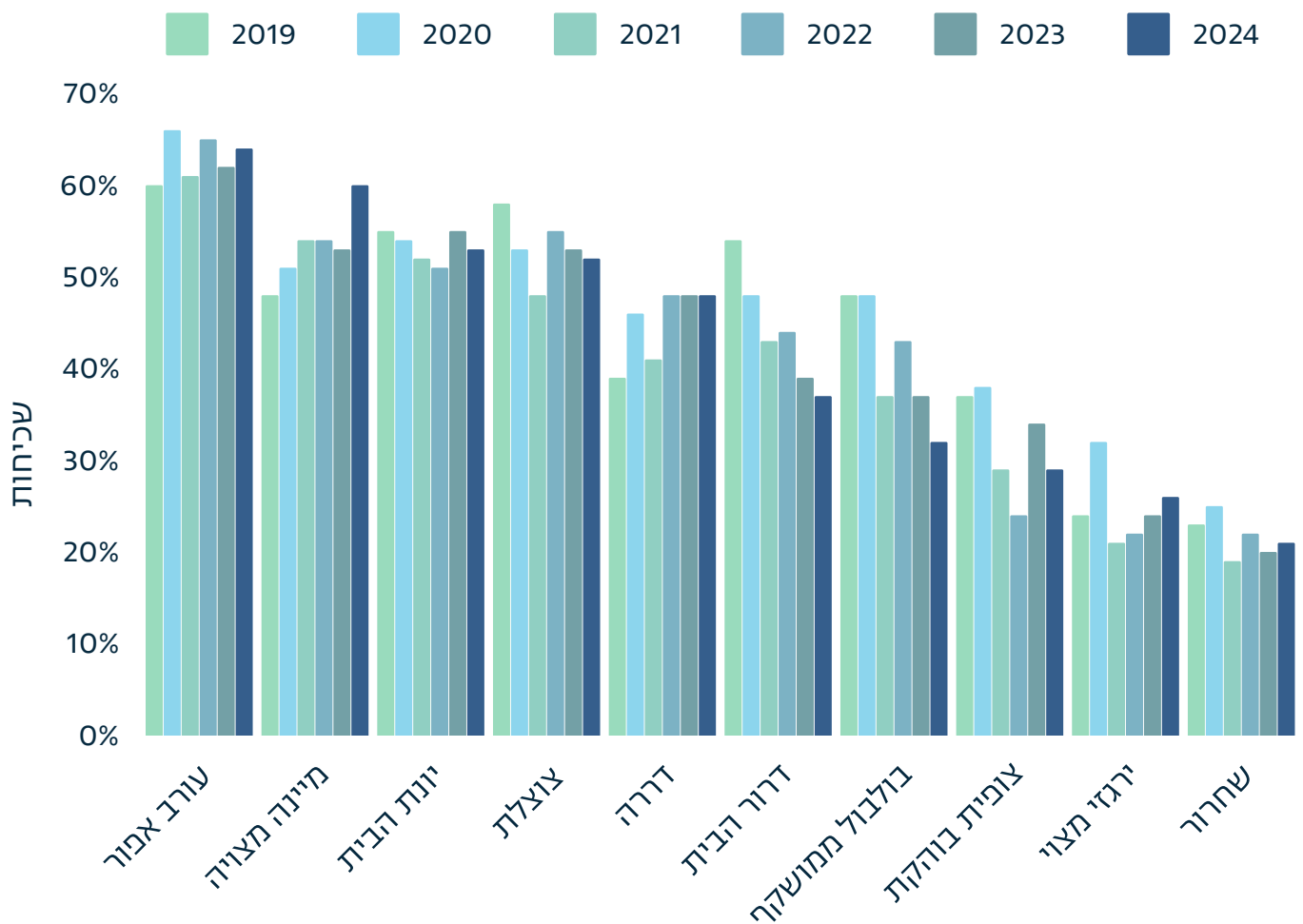
בדיווחים של שנת 2024 נצפו 155 מיני ציפורים (בשנה הקודמת נצפו 112 מינים) ובסה"כ 33,355 ציפורים.

חמשת המינים שנצפו ב-2024 בשכיחות הגבוהה ביותר במבט ארצי היו עורב אפור, יונת הבית, מיינה מצויה, צוצלת ודררה. זו אותה חמישיה מובילה כמו בשלוש השנים האחרונות, אם כי המיינה ממשיכה לעלות ועברה מהמקום השלישי למקום השני. מינים אלו משגשגים כתוצאה מפעילות האדם ולכן נפוצים מאד במשכנות אדם בכל הארץ.



גרף 1: עשרת המינים הנפוצים בדיווחי 2024 במבט ארצי

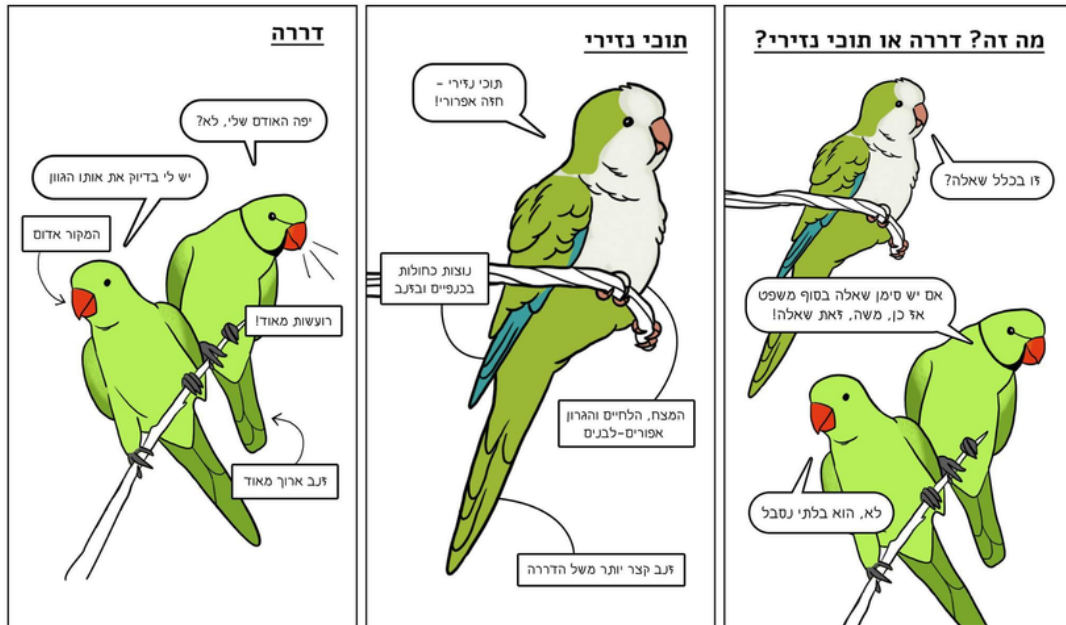
גרף 2 מתאר את השכיחות של עשרת המינים הנפוצים בשנת 2024 לאורך השנים. ניתן לראות אצל **המיינה והדררה** מגמה של עלייה בשכיחות, אצל **העורב והיונה** יציבות יחסית ואצל **דרור הבית והבולבול הממושקף** מגמה של ירידה בשכיחות. יחד עם זאת חשוב להזכיר כי שש שנים של נתונים אינן מספיקות על מנת לקבוע שינוי משמעותי, ולכן ניטור ארוך טווח לאורך שנים רבות הוא חיוני.



גרף 2: עשרת המינים הנפוצים בדיווחי 2024 - שכיחות לאורך השנים

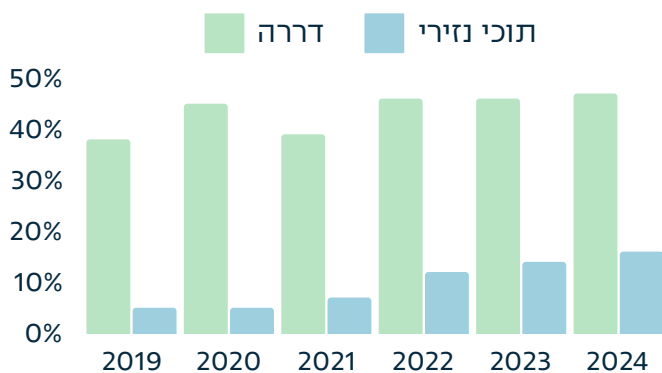


בדומה למיינה, גם שני מיני התוכים - **הדררה והתוכי הנזירי** הם מינים פולשים בארץ. הם נפוצים למדי ונראים מעט דומים אחד לשני (אבל גם שונים!).

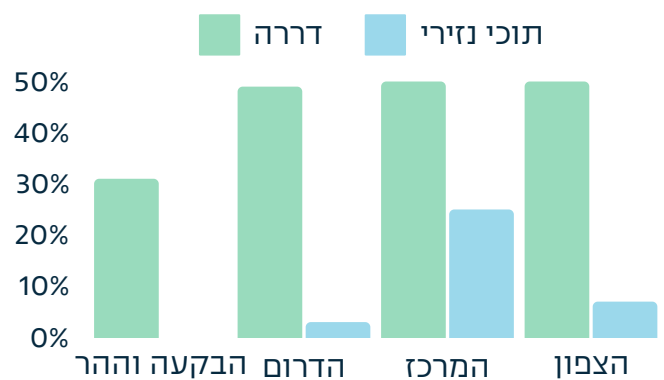


**הדררות** נצפו בישראל מאמצע שנות ה-60 של המאה הקודמת, אז הובאו מספר פרטים מאיראן כדי להציל את המין. חלקן ברחו והחלו להתרבות בטבע, תחילה באזור המרכז, ובהדרגה התפשטו לכל אזורי הארץ וכעת הדררה נפוצה למדי בכל האזורים.

**התוכי הנזירי** הוא מין פולש חדש יותר שהתחיל להתרבות בגוש דן באמצע שנות ה-90 של המאה הקודמת ממספר פרטים שברחו מירקונה מהצפארי בגני יהושוע. כעת אנו עוקבים אחר שכיחותו והתפשטותו צפונה ודרומה לאורך השנים.



גרף 4: שכיחות הדיווחים על תוכי נזירי ודררה לפי שנה



גרף 3: שכיחות הדיווחים על תוכי נזירי ודררה ב-2024 לפי אזור

על פי גרף 3 ניכר ששכיחות התוכי הנזירי היא גבוהה ביותר באזור המרכז (כ-25%) ונמוכה בצפון (7%) ובדרום (כ-3.5%), ובאזור הבקעה וההר הוא לא דווח כלל. הדררה לעומת זאת נצפתה בכל הארץ. גרף 4 מראה את העלייה בשכיחות התוכי הנזירי בדיווחים לאורך השנים בו בזמן ששכיחות הדררה בדיווחים נשארת יציבה (וגבוהה).

## עשרת המינים המובילים בכל אזור

בכל האזורים נמצאים העורב, היונה, הצוצלת והמינה בחמישייה המדווחת ביותר - בדומה למבט הארצי. כשאנו בוחנים את עשרת המינים הנפוצים לפי אזור, ניכרים הבדלים בהשוואה למבט הארצי ובין האזורים: בדרום **דרור הבית** הוא השכיח ביותר ו**העורב האפור** רק במקום החמישי. בצפון **הבולבול והירגזי** שכיחים יותר בהשוואה לשאר האזורים. הסיכוי לראות **דררה** בתצפית הוא סביב 50% בצפון, בדרום ובמרכז ונמוך יותר (כ-31%) בבקעה ובהר.



הבקעה וההר		הדרום		המרכז		הצפון	
61.1%	עורב אפור	65.9%	דרור הבית	64.0%	עורב אפור	58.4%	עורב אפור
47.4%	צוצלת	63.6%	צוצלת	62.6%	מינה מצויה	58.4%	מינה מצויה
44.5%	דרור הבית	62.5%	יונת הבית	52.5%	יונת הבית	50.2%	דררה
42.2%	יונת הבית	61.4%	מינה מצויה	50.1%	צוצלת	50.2%	יונת הבית
39.3%	מינה מצויה	53.4%	עורב אפור	49.7%	דררה	47.3%	צוצלת
31.8%	צופית בוקת	48.9%	דררה	32.2%	דרור הבית	39.9%	בולבול ממושקף
31.3%	דררה	45.5%	צופית בוקת	28.2%	בולבול ממושקף	37.9%	ירגזי מצוי
30.3%	שחרור	38.6%	תור צווארון	24.8%	תוכי נזירי	37.4%	צופית בוקת
28.0%	בולבול ממושקף	37.5%	בולבול ממושקף	24.3%	ירגזי מצוי	31.3%	דרור הבית
25.1%	עורבני שחור-כיפה	37.5%	נחליאלי לבן	21.7%	צופית בוקת	24.3%	עורבני שחור-כיפה

**תודה רבה לכל הסופרים והסופרות! להתראות במחצית השניה של ינואר 2025!! ועד אז מוזמנים לזהות ציפורים ולדווח ב eBird כל השנה!**

